

İsmail Müştak Mayakon'un Atatürk'ün Sofrasında Tuttuğu Notlar

Şaduman HALICI*

ÖZ

Atatürk'ün sofrası; devlet adamlarının, bilim insanlarının ve sanatçıların bir araya geldikleri, ülke ve dünya sorunlarını, bilimsel konuları tartıştıkları akademik bir ortamdır. Bu ortamlarda Atatürk, katılımcıların düşüncelerini dinledikten sonra, kendi görüşlerini de katarak konuşulanlardan bir senteze gitmiştir. Çoğu kez Atatürk'ün sofrasında bulunan İsmail Müştak Mayakon bu tartışmaları kayda geçirmiştir. Bu notlardan biri de 2/3 Ekim 1937 Pazar gecesi Park Oteli'nde tutulmuştur. "Bir Gecenin Hatırası" başlığını taşımaktadır. Dönemin kadın havacılarından Naciye Toros, Yıldız Uçman, Perihan Eldeniz, Saim Ali Dilemre ve Saadetin Kaynak'ın musiki hakkındaki görüşlerine Atatürk'ün verdiği yanıtları içeren bu notlarda Atatürk'ün sanata ve musikiye bakışının yanı sıra, insan zekâsına verdiği değeri de bulmak olasıdır.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, İsmail Müştak Mayakon, musiki, Naciye Toros, Yıldız Uçman, Perihan Eldeniz, Saim Ali Dilemre, Saadetin Kaynak.

ABSTRACT

The Notes taken by İsmail Müştak Mayakon at Atatürk's Dinners

Atatürk's dinners were an academic ambience where statesmen, scientists and artists got together and discussed the problems of the country and the world, and talked the scientific issues. After listening to all the participants in these dinners, Atatürk used to make synthesis with his own thoughts and the things others said. Most of the time, İsmail Müştak Mayakon recorded these debates. One of these records was taken at the Park Hotel on Sunday, 2/3 October 1937. The title of the note was *Bir Gecenin Hatırası-Memoirs of a Night*. It included Atatürk's responses to the opinions of some of the woman aviators –Naciye Toros, Yıldız Uçman, Perihan Eldeniz–, Saim Ali Dilemre and Saadetin Kaynak about music. The examination of these notes makes it possible to discover not only Atatürk's approach to art and music but also how he appreciated human intelligence.

Key Words: Atatürk's Dinners, İsmail Müştak Mayakon, music, Naciye Toros, Yıldız Uçman, Perihan Eldeniz, Saim Ali Dilemre, Saadetin Kaynak.

* Yrd. Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, ESKİŞEHİR, e-posta: shalici@anadolu.edu.tr

Atatürk'ün sofrası, çoğu zaman bir yemek davetinin dışında devlet adamlarının, bilim insanlarının, dilcilerin, tarihçilerin ve sanatçıların bir araya geldikleri, ülke ve dünya sorunlarını, çağdaş gelişmeleri, felsefî ve bilimsel konuları konuşup tartıştıkları akademik bir ortam, adeta bir *Fikir Meclisi* (Yöntem 1962: 53) idi. Atatürk böyle bir ortamda, sofrasındaki davetlilerle pek çok konuyu enine boyuna tartışıyor, katılımcıları dikkatle dinledikten sonra, kendi görüşlerini de katarak konuşulardan bir senteze gidiyordu. İsmet İnönü'nün dikkati çektiği gibi, "hiç beklenmedik bir zamanda bilim, siyaset yahut herhangi bir konu üzerinde yetki ve güvenle fikir alış verişini Atatürk'e özgü bir kudret ve yeteneği" (İnönü 1946: 1). Onun sofrasında bulunan dönemin tanınmış gazetecisi İsmail Müştak Mayakon¹ genellikle bu tartışmaları, önünde kağıt, kalem dikkatle izliyor ve çoğu kez Atatürk'ün izniyle notlar alıyordu (Kocatürk 2005: 217-218).

İsmail Müştak Mayakon, Atatürk'ün son yıllarında sofrada tuttuğu notlardan bir bölümünü –büyük olasılıkla Atatürk'ün direktifleriyle– Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu yayın organlarında yayınlanmak üzere hazırladı. Ardından, daktilo edilmiş bu metinleri üyesi bulunduğu Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu yöneticilerine teslim etti. Bu yazıların bir bölümü bazı konuşmalara tanık olan dönemin Türk Tarih Kurumu As Başkanı Prof. Dr. Afet İnan tarafından söz konusu kurumun yayın organı *Belleten*'de yayımlandı.

Bu yazımız ekinde, dil ve üslûp özelliklerine dokunmaksızın sunduğumuz "Bir Gecenin Hatırası" başlığını taşıyan notlar ise 2/3 Ekim 1937 Pazar gecesi tutuldu. Cumhurbaşkanı Atatürk, o gece Park Oteli'nde bir subayın evlilik törenine katılmış, ardından otelin üst kat salonunda kimi aydınlarla musiki üzerine bir sohbete girişmişti.

1 İsmail Müştak Mayakon (1882-1938); Yenişehir (Teselya)'de doğdu. Halep İdadisi'nde orta ve lise öğrenimini tamamladı. Temmuz 1901'de Mülkiye'nin yüksek kısmından mezun oldu. Aynı yıl Dahiliye Nezareti Mektubî Kalemî'ne atanarak devlet hizmetine girdi. 1902'de Yıldız Sarayı 3. Katipliğine, 1908'de Meclis-i Âyan Umûmî Kâtipliği'ne, Ocak 1911'de Bâbiâli Sadrazamlık Mektupçuluğu'na, Eylül 1911'de ikinci kez Âyan Meclisi Umûmî Kâtipliği'ne atandı. I. Damat Ferit Hükümeti'nce bu görevinden 1919'da azledildi. Temmuz 1919'da tutuklandı; beş ay Bekirâğa Bölüğü'nde tutuklu kaldıktan sonra Malta'ya sürüldü. TBMM Hükümeti'nin girişimleriyle serbest bırakıldı. Temmuz 1922'de İstanbul'a geldi. Kısa bir süre ticaretle uğraştıktan sonra gazeteciliğe başladı. Atatürk'ün isteği üzerine V. Dönem'de TBMM'ye Siirt Mebusu olarak katıldı. Edebiyat, tarih, hukuk ve 1933'ten sonra da dil meseleleriyle yakından ilgilendi. Ağustos 1938'de rahatsızlandı; tedavi için gittiği Paris'te 19 Ekim 1938'de yaşamdan ayrıldı. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi. Bkz. Mücellidoğlu Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, C. III, Ankara: Mars Matbaası, 1968-1969, s. 877-879.

Geceye katılanlar arasında; dönemin kadın havacılarından Naciye Toros² ve Yıldız Uçman³, General Naci Eldeniz'in⁴ kızı Perihan Eldeniz⁵, ünlü dilcilerimizden Prof. Dr. Saim Ali Dilemre⁶ ile ezanın Türkçeleştirilmesinde

- 2 Naciye Toros (1914-?):Türk Hava Kurumu'na bağlı olarak kurulan Türkkuşu örgütünün kadın pilotlarından. İstanbul'da doğdu. 1931'de Çapa Kız Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Eskişehir Arifiye İlkokulu, İstanbul Çubuklu ve Dikilitaş İlkokullarında öğretmenlik yaptı. 3 Mayıs 1936'da İstanbul Üniversitesi bünyesinde açılan plânör kurslarına katıldı. Kursta başarı gösteren arkadaşları ile birlikte İnönü Yüksek Yelken Uçuşu Kampı'na katıldı. 1941'de Türk Kuşu öğretmenlerinden Müeyyet Tekyeli ile evlendi. 1942'de oğlu Münci'nin doğumu üzerine uçuşu bıraktı. Modelcilik kısmı şefi oldu. 1944'te kızı Neda'nın doğumu üzerine Türk Hava Kurumu'ndan ayrıldı. Bkz. Fikret Arıt, *Havalarla İlk Türk Kadınları*, İstanbul: Baha Matbaası, 1967, s. 46,55.
- 3 Yıldız Uçman: İlk Türk kadın paraşütçüsü. İzmir'de dünyaya geldi. En büyük zevki Gaziemir'de evlerinin üzerinden sürekli geçiş yapan uçakları seyretmekti. Ortaokula devam ettiği yıllarda eline geçen bir yabancı dergide uçuş kıyafetli bir kadın fotoğrafı göreyak kadınların da havacı olabildiğini öğrendi. Güzelyalı'daki Havaüssü Komutanı Şefik Çakmak'a başvurarak havacı olmak istediye de askeri okullara kız öğrenci alınmadığı gerekçesi ile isteği olumlu yanıt bulmadı. Sivil havacı yetiştirmek için Ankara'da Türk Hava Kurumu'na bağlı olarak Türk Kuşu adında bir okul açıldığını öğrenince 1935 yılında Ankara'ya geldi, bu okula kaydoldu. Sabiha Gökçen ve yedi erkek arkadaşı eğitim görmek için Temmuz başında Rusya'ya gönderildikleri için okulun tek kız öğrencisi oldu. Rus havacılık uzmanları Ahozin ve Romanof ün cesaretlendirmeleri ile paraşülle atlama derslerine başladı. Plânör kurslarına katıldı. Başarı göstermesi üzerine 11 Temmuz 1936'da İnönü Yüksek Yelken Uçuşu Kampı'na alındı. Burada gösterdiği başarı dolayısıyla 9 Temmuz 1937'de turizm pilotu yetiştirmek amacı ile Türk Kuşu'na bağlı olarak Etimesgut'ta açılan Ankara Uçuş Kampı'nda uçak eğitimine başladı. Bkz. F. Arıt, *a.g.e.*, s. 37-41.
- 4 Naci Eldeniz (1875-1948): Manastır'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 1893 yılında Harp Okulu'ndan teğmen olarak mezun oldu. Ordu içinde çeşitli görevlerde bulundu. 1915-17 yılları arasında tümen komutanı yetkisi ile 3. Ordu Öğretim Kurulu Başkanlığı, 1917-18 yıllarında 3. Ordu Depo Kıtaları Müfettişliği yaptı. 1918-20'de şehzadelere askerlik öğretmenliği ve padişah yaverliği yaptı. Harp Okulu'nda Mustafa Kemal'in tarih öğretmeniydi. 25 Ağustos 1921'de Kurtuluş Savaşı'na katılmak için Anadolu'ya geçti ve Askeri Okullar Müfettişliğine atandı. Şeyh Sait İsyanında yararlı etkinlikler gösterdi. General rütbesine taşıdığı 1928'de isteği ile emekli oldu. 1927-1931 yılları arasında Cebelibereket, 1935-1943 yılları arasında da Seyhan milletvekilliği yaptı. 20 Mart 1948'de Ankara'da yaşamdan ayrıldı. Bkz. Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi-TBMM III. Dönem*, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, s. 168-169.
- 5 Perihan Eldeniz (Arıburun); İstanbul Senatörü ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı Emekli Org. Tekin Arıburun ile evli ve XI. Dönem İzmir Milletvekili.
- 6 Prof. Dr. Saim Ali Dilemre (1880-1954): İstanbul'da doğdu. Öğrenimini burada tamamladı. 1903'te Askerî Tıbbiye'den mezun oldu. 1908'de Almanya'ya gönderildi. Giessen Üniversitesi'nde patoloji dalında ihtisas yaptı. Yurda dönünce İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi'nde patoloji asistanlığını üstlendi. Profesörlüğe yükseldikten sonra on beş yıl morg müdürlüğü yaptı. Türk Antropoloji Mecmuası'nda dilbilgisi üstüne Türkçe ve Fransızca yazılar yazdı. Türkçenin başka dillerle ilişkisi, tıp terimlerinin Türkçeleştirilmesi gibi konulara eğildi. Dil üzerindeki bu çalışmaları dolayısıyla Atatürk tarafından kendisine "Dilemre" soyadı verildi. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde 1935-1940 yılları arasında dil bilgisi dersleri okuttu. TBMM'ye Erzurum (1935-1939) ve Rize (1939-1943) milletvekili olarak katıldı. Türk Dil Kurumu üyesi olan Dilemre, burada Arapça Kelimelere Türkçe Karşılıklar Kılavuzu Çalışma Kolu, Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulundu. Lengüistik Kolu Başkanlığı yaptı. Hekimlik alanında

büyük katkıları olan ve ilk Türkçe ezanı okuyan hâfız ve bestekâr Saadettin Kaynak⁷ da bulunuyordu.

Atatürk, o gece sofrasındaki aydınlara musikinin tanımını sormuş, yapılan tanımların ardından kendi görüş ve eleştirilerini aktarmıştı.

Atatürk'ün sanata ve musikiye bakışını, insan zekâsına verdiği değeri ortaya koyan ve bugün, Türk Dil Kurumu Arşivi'nde daktilo edilmiş metinleri içeren bir dosya halinde saklanan⁸ bu yazı dizisinden, yayınlanmamış bazı notları ilk defa gün ışığına çıkarırken, Atatürk'e ait düşünsel bir hazinenin kapısını aralayan İsmail Müştak Mayakon'u da rahmetle anıyoruz.

BİR GECENİN HATIRASI

1937 senesi ilkteşrini 2/3 Pazar gecesi... Park Otel'i'ndeyiz. Atatürk, bir genç Türk zabitanın evlenme törenini şereflendirdikten sonra otelin üst kat salonunu şereflendirdiler. Salon çok kalabalıktı. Ulu Önderi doya doya görmek tahassürünü taşıyan yüzlerce gönül ona teveccüh etmiş bulunuyordu.

Geniş, zengin ve feyizli mevzular üzerinde dolaşan musahabe bir aralık musikiye intikal etti.

Atatürk bütün hazır bulunanlara hitaben şu suali irat buyurdular:

–Musikinin bir insan sosyetesindeki faydalı tesiri hakkında söz söylemek isteyenler lütfen nokta-i nazarlarını birkaç kelime ile izah ederler mi? Bu söylenecek sözler, Türk camiasının musiki hakkındaki duygularının vesikaları olacaktır.

Sofrada hazır bulunanlardan ilk söz alan, kadın tayyarecilerden Bayan Naciye Toros oldu. Bayan Toros aynen şu sözleri söyledi:

–Benim fikrimce musiki insanları toplu çalışmaya sevk eden âmillerin başında gelir. Bunun en yakın misalini kendi nefsimde, kendi mesleğimde gösterebilirim. Biz tayyareciler, sabahları uçuşa gitmek için sahaya yollanırken

verdiği eserler dışında dil üzerine de pek çok yazı kaleme aldı. 14 Şubat 1954'te yaşamdandı ayrıldı. Bkz. İhsan Güneş, *Türk Parlamento Tarihi-TBMM V. Dönem (1935-1939)*, C. II, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 2001, s. 261-262; *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. 3, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2003, s. 174; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul: Dergâh yayınları, 1977, s. 310.

7 Saadeddin Kaynak (1895-1961): İstanbul'da doğdu. Hâfız Saadeddin Bey olarak tanındı. İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Balkan Savaşı'nın çıktığı yıllarda (1912), "İlahiyat Zabiti" olarak askerlik görevini yapmak üzere Diyarbakır'a gönderildi. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra, o yıllarda adını duyurmuş bir sanatkar olarak birkaç kez Çankaya Köşkü'ne çağrıldı. 1926 yılında plâk doldurmak üzere Berlin'e, çeşitli tarihlerde Viyana, Paris ve Milano'ya gitti. 1953'te Sultanahmet Câmii ikinci imamlığına atandı. Son yıllarını Kadıköy Koşuyolu'nda bulunan iki katlı evinde hasta olarak geçirdi. 3 Şubat 1961'de yaşamdandı ayrıldı. Bkz. <http://mechulsovalye.sitemynet.com/saadettinkaynak/skaynakkimdir>. (Haz. Tâhir Aydoğdu)

8 *Türk Dil Kurumu Arşivi*, "Atatürk'ten Anılar, İsmail Müştak Mayakon", Yurt İçi-Yurt Dışı Şube Müdürlüğü, Dosya No: 100; Ayrıca bkz. APK Şube Müdürlüğü, Dosya No: 144.

şarkı söyleriz. Bu şarkıların verdiği neşe ile o gün yaptığımız uçuşlar daha güzel olur. Güzel bir uçuştan dönüp yerimize giderken yine şarkı söyleriz ve bu şarkılar bizi ertesi gün için daha muvaffakiyetli uçuşlar yapmak için teşvik eder.

Tenkrit

Atatürk, Bayan Naciye'nin sözleri üzerine şu mütalâayı irat buyurdular:

–Bayan Naciye Toros'un sözlerindeki necabeti takdir ederim. Ancak bu sözler musikinin ne olduğunun değil, bir insan cemiyeti ve bilhassa bu cemiyette bir mesleğin aşıkları üzerinde yapacağı muhakkak olan tesirin ifadesidir. Temenni ederim ki Bayan Naciye Toros bu güzel ve tatlı musikinin tesiri altında mesleğine devam etsin ve muvaffak olsun.

* * *

İkinci söz alan kadın tayyarecilerden Bayan Yıldız şu sözleri söyledi:

–Musiki insanlar için bir ihtiyaçtır, bir gıda-yı ruhtur. Bilhassa neşeli ve keuderli zamanlarda musiki dinlenirse insan kendini daha iyi anlar. Biz uçuşlarımıza giderken de, uçuşlarımızdan dönerken de şarkı söyleriz; ve bu şarkılar bizi daha iyi uçmağa teşvik eder.

Tenkrit

Atatürk, şu mütalâaları beyan buyurdular:

–Bayan Yıldız'ın musiki mefhumu hakkında söylediği sözleri takdir etmek mümkün değildir. Temenni ederim ki kendisi, musikinin filozofisini ve orijinallliğini anlamaya ihtiyaç duymadan onu kendi mesleğinde yetiştirici ve kendisine şevk, gayret ve enerji verici bir kuvvet olarak tanımakta devam etsin.

* * *

Sofrada hazır bulunanlardan General Naci Eldeniz'in kızı Bayan Perihan Eldeniz söz aldı:

–Musiki insanları beraber hareket ettirici bir vasıtaadır. Bu, musikinin en büyük vasfıdır. Musikinin birçok güzellikleri, faydaları olabilir. Millet işine en büyük faydası fertleri beraber hareket etmeye, büyük işleri birlikte gördürmeye vasıta olmasıdır. Bunun en büyük misali Atatürk'ün nutuklarındaki musikidir. O, bütün bir milleti sözlerinin kuvvetli musikisiyle arkasında sürüklemiş ve ebediyen sürükleyecektir.

Tenkrit

Atatürk, Bayan Perihanın sözleri hakkında şu mütalâada bulundular:

–Bayan Perihan'ın musiki hakkında duyguları çok temiz ve inkılâp hayatı yaşamış ve yaşamakta olan Türk milleti için enteresandır.

* * *

Söz sırası Dr. Saim Ali Dilemre'ye gelmişti. Bay Dilemre musiki hakkındaki düşüncelerini şu sözlerle izah etti:

1- Fikrimce musikinin his ve fikir bakımından içtimaiyat üzerindeki tesirlerini tahlil etmek çok güçtür. Yalnız denilebilir ki musiki insan hayatının her devrinde ve her yaşta büyük bir ihtiyaçtır.

2- Hatta dikkat edilirse bu ihtiyaç insandan gayrı mahlûkatta da vardır ve musikinin onların hayatı üzerindeki tesiri meydandadır.

3- Bülbüller, kuşlar eşlerini çağırdıkları zaman, ve toplanıp ahenk yaptıkları zaman müracaat ettikleri vasıta musikidir.

4- Ufak çocukları büyütme için söylenen ninni, mekteplerde çocuklara ve hatta Anadolu'nun bazı yerlerinde alfabeyle musiki ile öğretirler. Beşeriyet birçok ahvalde musikiye müracaat etmiştir. Muharebelerde askeri teşci eden, kederli zamanlarda insanlara teselli veren musikidir. Öyle ki insanların kendi dilinin yanında bir de musiki dili vardır. Bu, bir ihtiyaçtır. Buna şiddetle bağlıyız. En iptidâî milletler bir tek telden bir saz, bir kamış parçasından bir ney yapmışlardır. Çöllerde, dağ başlarında hiçbir şeye malik olmayan bir adamın saza benzer bir âleti vardır. Biz musiki ile âdeta tegaddi ediyoruz. Yukarıda tahlil güçtür dedim amma, bir kavmin medeniyeti ne kadar ilerlerse musikisi de o nispette yükselir. İnsanın içtimaiyatında musikinin mevkiî çok büyüktür.

Tenkît

Atatürk, şu mütalâaları beyan buyurdular:

1- Muhterem doktorun musikiyi izah için ilk kullandığı cümlelerin manası ancak çok mütereddît bir anlayışın ifadesidir. Yoksa musikinin sosyete üzerindeki tesirini anlamakta hiçbir münevver ve medenî insanın tereddüde düşmesine imkân yoktur.

2- Profesörün ikinci cümlesi ilk cümlesini tamamen nefyeder mahiyettedir.

3- Musiki hayvanların ve kuşların ötmesi demek değildir. Bu ötüşler musiki kelimesiyle ifade olunamaz; çünkü musiki, hatta tabiatın bile tanzim edemediği bir ulvî ahenktir. Onu yalnız ve ancak insan zekâsı ve insanın yüksek duygusu tanzim edebilir.

4- Profesörün bu son sözleriyle ne birinci ve ne de ikinci cümlesinin ifade ettiği manada mantık yoktur. Gerçi bir anne çocuğunu büyütürken ninni diye bir nağme⁹, gerçi bir ordu savaşa yürütülürken yine bir nağme söylenir; fakat ne çocuğu büyütme için ne de bir asker kuvvetini düşmana sevk etmek için

9 Daktilo edilmiş metinde "name" ya da "nâme" şeklinde yazılmıştır.

kullanılan musiki nağmesi tabiatın serserî ve şimdi kulaklarımızı berbat ve harap eden intizamsız sadalarından çıkmış değildir. Onlar insan zekâsının uzun zaman içinde bulabildiği, tanzim edebildiği, faal kılabilirdiği şuurlu ahenklerden ibarettir.

* * *

Söz sırası Bay Hafız Saadettin'e gelmişti. Hafız Saadettin şu sözleri söyledi:

–Musiki bedî hislerin nağme ile ifadesinden başka bir şey değildir. İnsan için üç türlü ifade yolu vardır: 1- Nutuk ki buna kalem dahi dahildir. 2- Resim. 3- Terennüm, teganni, nağme.

Bedî hisleri ifade için insanın yegâne vasıtası musikidir. Musiki medarı tesellidir. Musiki hamasiyata hız veren bir vasıtaadır. Musiki bir vatandır. Herhangi bir fert, mensup olduğu cemiyetin musikisinden başka bir musiki ile imtizaç edemez. Dünya kuruluşunda musiki nutuktan evvel başlamıştır. Bir çocuk evvela terennüm eder, ondan sonra konuşur. Bilhassa sosyete hayatında ve içtimaiyatta musikinin mühim mevki vardır. Herhangi bir şadımanlık töreninde, meserret merasiminde bunun yoksunluğu bir eksiklik olarak görülür. Hülâsa musiksiz, cemiyet değil fert dahi yaşayamaz.

Tenkî

Atatürk, şimdi bazı sualler soruyorlar:

Soru : - Bedî hisler nedir?

Cevap : - Karakter taşıyan güzel duygu.

Soru : - Karakter ne demek?

Cevap : - Bir vasfı olan duygu.

Soru : - Bu ne demek?

Cevap : - Bir ide.

Atatürk'ün Tenkidi:

–Bunlar yeni¹⁰ kelimelerdir. Derhal yanlış bir tenkit yapmamak için sormak ihtiyacını duymuştum. Söz söyleyen arkadaş hassas, duygulu ve musikiyi çok iyi bilen bir arkadaşdır. Tekrar soruyorum:

İde ne demek?

Cevap : - Bir insanın duyduğu, emel ettiği, tasavvur ettiği veyahut gördüğü bir şeyi nağme ile ifade etmesidir.

Nağme ne demek?

Cevap : - Birkaç sesin bir araya gelmesi demektir.

10 Daktilo edilmiş metinde “yedi” şeklinde yazılmıştır. Muhtemelen “yeni” olmalıdır.

Bu tarz düşünce gayri ilmîdir. Çünkü insanlar insan oldukları, insanlıklarını idrak ettikleri dakikada şiir ve edebiyatı kendileri için yegâne medarı hayat telâkki etmekten çok uzak idiler. Mevzubahs olan musiki ise beşer hayatının çok ileri gidişinden sonra insanlara mümtaz bir vasf olarak kıymetini göstermiştir. Musiki denilen mefhum insanların kafasında daha yok iken ondan ilham almışlardır. Onlar insan olduktan çok ve çok zaman sonra musiki denilen şeyi tabiatın karma karışık gürültü ve patırdılarından istintaç ederek yüksek insan zekâsıyla kurmuşlardır. İşte bu insan zekâsının tabiatın karma karışık gürültülerine galebesidir ki musikiyi vücuda getirmiştir. Ve en nihayet sosyete teşekkül ettikten sonra musiki fikir hayatında muayyen yerini almıştır. Bir içtimai heyette hayatta bunların hiçbirisi olmaksızın da insanlık fikir üzerine yaslanan temelini kurmuştur. Musiki insanlığın ilk temel taşı değil, son ve yüksek insanlığın zînet taşıdır.

Kaynaklar

Belgesel Kaynaklar

Türk Dil Kurumu Arşivi, "Atatürk'ten Anılar, İsmail Müştak Mayakon", Yurt İçi-Yurt Dışı Şube Müdürlüğü, Dosya No: 100; APK Şube Müdürlüğü, Dosya No: 144.

Kitap ve Makaleler

Arit, Fikret (1967), *Havalarla İlk Türk Kadınları*, İstanbul, Baha Matbaası.

Güneş, İhsan (2001), *Türk Parlamento Tarihi-TBMM V. Dönem (1935-1939)*, C. II, Ankara, TBMM Vakfı Yayınları.

İnönü, İsmet (10 Kasım 1946), "Türk Cumhuriyetini Yaratan Kemal Atatürk", *Cumhuriyet*, s. 1.

Kocatürk, Utkan (2005), *Atatürk Çizgisinde Geçmişten Geleceğe Atatürk ve Yakın Tarihimize İlişkin Görüşmeler Araştırmalar Tartışmalar*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Mücellidoğlu, Ali Çankaya (1968-1969), *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, C. III, Ankara, Mars Matbaası.

Öztürk, Kâzım (1995), *Türk Parlamento Tarihi-TBMM III. Dönem*, Ankara, TBMM Vakfı Yayınları.

Yöntem, Ali Canip (1962), "Atatürk'ün Sofrasında", *Yakın Tarihimiz*, C. III, S. 28.

Ansiklopediler

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1977), "Saim Ali Dilemre", C. 2, İstanbul: Dergâh yayınları.

Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2003), "Saim Ali Dilemre", C. 3, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

İnternet Adresi

<http://mechulsovalye.sitemynet.com/saadettinkaynak/skaynakkimdir>.